

ФІЛОСОФІЯ

УДК (091) (477)

DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i34.1067>**І. В. Козій**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5827-6603>

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри історії і філософії

Львівського торговельно-економічного університету

**ТИТ ГАЛУЩИНСЬКИЙ ПРО РОЛЬ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ
У ФОРМУВАННІ ОСНОВНИХ ЗАСАД УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ**

Постановка проблеми. Для отримання максимально об'єктивної картини тих подій у царині культурного життя загалом та філософії зокрема, які мали місце у тогочасній Україні, доречним буде ознайомитися також і з позицією низки представників християнської філософії. У цьому контексті хочемо репрезентувати діяльність одного із християнсько-католицьких мислителів – Т. Галущинського, доволі знакового виразника думок і настроїв значної частини мешканців тогочасної Західної України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою окресленої проблематики займалися такі науковці як: І. Яхот, Т. Закидальський, М. Роженко, М. Олексюк, І. Бичко, В. Табачковський та інші.

Мета статті полягає в аналізі складових імперативів доктрини українського християнського філософа Т. Галущинського крізь призму його ставлення до проблеми конфронтації основних засад християнства з постулатами радянської ідеології в контексті формування стрижневих засад української ментальності.

Виклад основного матеріалу. У 1930 році доктор богослов'я о. Т. Галущинський видає працю під назвою «Царство сатани наступає на нас!». На нашу думку названу працю можна сприймати по-різному, але тим не менше вона є однією з багатьох реакцій на ті неоднозначні процеси, які мали місце на західноукраїнських землях початку ХХ ст. Як зазначає сам Т. Галущинський, поштовхом для написання цієї брошури був лист Пія XI до Кардинала-вікарія Памфілія від 2-го лютого 1930 року, в якому велася мова про переслідування та утиски українських християн представниками радянської влади. «Щоб подати нашим священникам, – зазначає Т. Галущинський, – відповідний матеріал до проповідей та рефератів, порішила Укр. Християнська Організація видати брошуру з коротким представленням демонської злоби большевизму, нищення родинного життя, релігійних переслідувань та небезпеки страшної

навали большевизму для українського населення і гр. кат. Церкви в Галичині» [2, с. 3–4].

Мислитель насамперед наголошує на тому факті, що в ті післявоєнні роки, коли ніби то почало намічатися деяке національне відродження, на українські землі прийшла інша небезпека, яка вже носила не матеріальний, а духовний характер. Цією небезпекою він називає ту ідеологічну експансію з боку радянської тоталітарної системи, яка мала місце на західноукраїнських землях в 20–30-х роках ХХ століття. Саме тоді була реальна загроза втрати стрижневі підвалини національної ментальності, головною з яких дослідник, із зрозумілих причин, називає релігійний фактор. Адже якщо певні речі матеріального світу можна відновити у майбутньому, то із втратою духовних орієнтирів зникає той чи інший народ, та чи інша нація.

Так Т. Галущинський характеризує тоталітарну ідеологію радянської влади. «Така небезпека, – пише він, – дійсно загрожує католицькому українському населенню Галичини. Цілою силою йде на нас большевизм, правдиве царство сатани. В крові й деморалізації затопили большевики Велику Україну, а тепер простягають до нас свої кроваві руки. Будьмо готові до боротьби за наші найсвятіші цінності, особливо за нашу віру й св. католицьку Церкву!» [2, с. 6]. І не дивлячись на той факт, що у вищенаведених словах можна помітити деяку емоційність, все ж саме за ними переконаємося у тому, якою була реакція жителів Західної України на популяризацію та насадження марксистсько-ленінської ідеології.

Далі дослідник наочно демонструє ті деструктивні методи, якими послуговувалася радянська влада для нівелювання колишнього суспільного ладу і насадження власних принципів подальшого розвитку України. За словами критика, насамперед була «атакована» християнська родина, як основна запорука нормального функціонування суспільства. Церковні вінчання як такі були скасовані вже восени 1917 року. Натомість ввели так

звані «цивільні вінчання» коли достатньо було перед комісаром заявити про намір одружитися, при цьому єдиною умовою було вікове обмеження (чоловік не менше 18-ти років, жінка – не менше 16-ти). Ще простіше було розірвати такий шлюб. Одна із сторін заявляла, що не вважає себе пов'язаною вище оголошеним шлюбом і він автоматично анулювався. Як наслідок мало місце багатоженство. У цьому контексті Т. Галущинський посилається на більшовицьке видання «Правда». В одному з її номерів (від 10 березня 1926 року) читаємо: «Я людина як багато інших. Піддаюся силам природи, що ділають у мені. Вислід: 118 жінок у вільних подружках. Не числю тих, що про них я забув» [2, с. 11–12]. Саме тому діти народжені в таких умовах належали більше не до родини, а до суспільства загалом. Речники марксизму наголошували, що родину потрібно замінити партією, дитячими садочками тощо.

Посилаючись на згадувану вище «Правду» дослідник пише, що «...дітей, що їх опустили родичі в 1923 р. було 7 мільонів! Се тільки записаних, а кілька незаписаних?! З тих 7 мільонів лише 800.000 можна було примістити в державних заведеннях... В 1922 р. над Волгою тинялися 2 мільони дітей, покинені родичами. На Україні в 1926 р. було таких дітей 1,655.000. Розуміється ті діти здичіли й стали язвою по містах і селах. Облави поліції наловили раз 11690 злочинців-дітей в літах від 10 – 16. Не маючи іншого способу, большевики просто вигублювали таких дітей» [2, с. 12–13].

Як висновок Т. Галущинський зазначає, що позбавлену впливу сім'ї молодь було дуже легко використовувати для різноманітних політичних цілей, як то шпигунство, збір того чи іншого фактажу тощо. В такому ж руслі діяли нові радянські заклади освіти, де головною метою було закладання в нестійку свідомість молоді основних постулатів радянської ідеології: «...державні заведення і школи вирафінованими хитрощами нищать душу молоді. До них силою стягається всю дівчорю, не так щоб дати їй науку, а зробити з неї «освідомленого пролетаря, будучого борця за всесвітню революцію»...Шкільна система має завдання: навчити молодь, що «нема Бога»; впоїти у молодь ненависть до всього нереволуційного та наставити до боротьби з буржуазною Європою» [2, с. 15].

Проводячи таким чином популяризацію марксистської ідеології, паралельно проходив відбір найбільш талановитої молоді, з метою формування кістяка генеральних штабів, як головних осередків новітнього світогляду. Таким чином можемо виснувати, що використовувалися практично усі засоби впливу на становлення головних світоглядних засад підростаючого покоління.

Далі критик констатує наявність паралелей між розвитком у того чи іншого народу культури та силою віри людей в Бога. Іншими словами

йдеться про симбіоз двох площин суспільного життя – світського та духовного. Адже ті країни де проводилася цілеспрямована боротьба проти релігії та церкви не могли існувати довго в мирі, адже потреба людини в Богові закладена в самій її природі. За словами Т. Галущинського методи, якими діяла радянська влада, не можна назвати адекватними та цивілізованими, адже нищилися практично цілі пласти тих культурних здобутків, які напрацьовувалися не одне століття. Тому зрозуміло, що подібні прагнення речників марксистсько-ленінської ідеології не зустрічали великої підтримки серед українців, а надто віруючих. Спочатку була знищена російська православна церква, яка після повалення царського режиму не могла протистояти на повну силу. В цьому контексті дослідник зазначає: «Ціль поставлена отже ясно: знищити релігію однаковими засобами, то є насамперед пропагандою, а по довершеній революції загальною різнею духовенства та всіх «упорствующих» [2, с. 19].

Для того, щоб мати змогу активно протистояти експансії радянської влади на Україні, на переконання Т. Галущинського, слід якомога краще пізнати ті методи боротьби, які мають у своєму арсеналі прибічники ідеології марксизму. Використовуючи гасла Бухарина та Преображенського, двох відомих більшовицьких теоретиків, Т. Галущинський перш за все звертає увагу на їх намір відділити церкву від держави, а також нівелювати вплив першої на школу. Далі бралися в «оборот» церковнослужителі, як головні популяризатори релігії та християнської віри.

Після такої першої навали впроваджувалися в життя наступні завдання, а саме – популяризація низки природничих наук, які стоять на позиції доказовості та позитивізму. Найпершим своїм завданням вони мали доказати матеріалістичне походження світу та продемонструвати хибність ідеалістичного підходу щодо розуміння світобудови. Наступне завдання полягало у тому, щоб показати класове походження релігії, а як наслідок пряму її залежність від представників капіталізму. Саме тому релігія повинна розглядатися як така, що суперечить основним принципам матеріалістичного тлумачення буття, а також стрижневим засадам соціалістичної ідеології. «Майже той сам систем, – зазначає Т. Галущинський, – примінено й до інтелігенції. Отже 1) Науково-природнича пропаганда, до чого запрягли також Укр. Академію Наук в Києві; 2) протиставлення релігії матеріалістичного розуміння законів природи й історії з особливим зверненням уваги на «історію релігії»; 3) вияснення суті класовості не тільки клиру але й самої релігії» [2, с. 22].

Протилежну позицію, із зрозумілих причин, можемо побачити звернувшись до М. Олексюка який, звинувачуючи представників уніатської

церкви, в цьому контексті пише, що вони дуже сумлінно вели нищівну боротьбу проти будь-яких проявів матеріалістичного світогляду загалом та філософії зокрема. Пише: «Під її (мова про уніатську церкву – І. К.) безпосереднім керівництвом вся західноукраїнська реакція, починаючи від єпископів, професорів філософії та теології та кінчаючи рядовими священиками і продажними публіцистами, обрушилася на матеріалізм з якоюсь нелюдською злобою, з небаченим досі фанатизмом, закликаючи до «остаточної» його ліквідації [1, с. 214–215]. І в іншому місці: «Ще гостріше виступали західноукраїнські клерикали проти тих філософських узагальнень, які робилися на основі нових наукових фактів. Клерикали неодноразово підкреслювали, що справжнє «нещастя» науки починається головно тоді, коли вчені хочуть на основі окремих фактів створити цілісну картину світу» [1, с. 234]. На думку М. Олексюка, представники західноукраїнської греко-католицької церкви розглядали ХХ століття, як століття повного нівелювання раціоналізму, іншими словами вони говорили про неспроможність людського розуму давати відповіді на ті чи інші нові запитання. Побутувала думка, що в цей час наука досягла свого апогею, а отже будь-який її рух буде лише регресивним рухом. А тому з необхідністю людство замінить науку вірою та релігією.

Продовжуючи свою нищівну викривальну критику марксистської ідеології Т. Галуцинський пише, що не залишили поза увагою і українські села, де також потрібно було проводити антирелігійну пропаганду. Слід було вести наукові бесіди в яких, по можливості, показувати релігійні «прогалини». Для прикладу пояснювати, що не Бог, а громовідвід рятує від грому, врожай дадуть агрономічні знання, а не церковнослужителі і т. д. в такому ж дусі.

Така агітаційна робота повинна була проводитися на високому рівні, тобто діяти більше на свідомість людини, а не бути грубим фізичним втручанням. Адже лише планомірна робота над переформуванням ментальності народу могла забезпечити переконливу перемогу теоретикам марксистсько-ленінської ідеології.

Так само скрупульозно та методично проводилася робота і серед членів комуністичної партії. Насамперед слід було прийняти тринадцятий параграф комуністичної програми, у якому йдеться про посилену діяльність, спрямовану проти релігії. Членам партії, які були вихідцями із селян та робітників і мали ще певний зв'язок з релігією, надавалися деякі поступки, як то церковне вінчання та інше, але при умові, що вони засудять «мракобісся». Говорячи про згадуваний вище тринадцятий параграф програми компартії,

Т. Галуцинський підкреслює, що не усі комуністи повинні були агітувати в політичній площині, але усі мають за свій обов'язок проводити антирелігійну пропаганду. Підготувавши таким чином ґрунт для подальших своїх дій, прибічники нової ідеології вдаються до більш радикальніших дій. Церкви закриваються зовсім, або перетворюються на кінотеатри, клуби тощо. У цьому контексті Т. Галуцинський пише: «По даним большевицької преси дотеперішній вислід боротьби з християнською релігією за Збручем представляється так: в 1927 р. замкнено: 17 церков, 6 каплиць і 34 монастирів; в 1928 р. замкнено: 359 церков, 20 каплиць і 4 монастирів. Разом у двох лише роках 1927–1928 рр. замкнено: 376 церков, 26 каплиць і 82 монастирі. До того признаються самі большевики» [2, с. 25].

Характерним для цього часу було зневажливе ставлення до християнських свят та обрядів. Їх не лише забороняли, але влаштовували паралельно з ними різноманітні заходи, спрямовані на дискредитацію церкви. П'ятий параграф аналізованої праці носить назву «Ненависть до католицької Церкви і св. Отця Пія XI». У ньому дослідник підкреслює той факт, що не дивлячись на толерантну позицію християнської церкви та релігії, вона тим не менше піддавалася найбільш гострим атакам зі сторони радянського суспільства. Адже, за словами Т. Галуцинського: «Вона не розпоряджає ні військом ні арматами, ні літаками, ні трійливими газами. Однак Католицька Церква, се одинока моральна сила світа, се останнє забороло, що держиться кріпко, се останній авторитет на землі» [2, с. 28].

Дослідник приходять до цікавого факту, який у цьому контексті видається доволі промовистим. Т. Галуцинський зазначає, що не дивлячись на десятилітню експансію більшовицької влади на теренах Радянського Союзу, практично не має жодної реакції з боку, за його словами «культурного світу». На нашу думку, цей факт можна пояснити низкою об'єктивних причин. З одного боку радянська влада зробила все можливе, щоб решта світу отримувала якомога менше достовірної інформації, або й зовсім її не отримувала. А та інформація яка доходила до країн Європи та Америки подавалася у вигідному для радянської ідеології світлі. Тобто мала місце інформаційна цензура. З іншого боку згадаємо характерні особливості слов'янської ментальності, нездатної в переважній більшості проявляти у потрібні моменти колективний спротив. З цього приводу Т. Галуцинський слушно зауважує: «Бувало як побили десь одного жида, то ціла ліберальна преса підносила крик, аж в ушах лящило. Коли кілька літ тому назад в Америці суд засудив на смерть двох злочинців-анархістів, то большевики і соціалісти по цілім світі робили крикливі демонстрації і протести, неначе незнати яка сталася

кривда. А там мільйони гинуть невинно! Там по простацьки й брутально топчуть найшляхотніші почування людей, бо їх релігійні вірування, – ані всесвітня преса, ні держави не піднесли голос протесту» [2, с. 32].

Лише коли з Ватикану почали висвітлювати ті події, які мали місце в тогочасній Росії та Україні, можна було спостерігати хоч якусь світову реакцію. А Галичині Т. Галущинський відводив особливе місце та призначення в контексті цих подій. Галичина перша повинна вдатися до рішучих дій спротиву. Саме вона і ментально, і географічно, і політично знаходиться ближче до кордонів радянської тоталітарної ідеології. Саме тому на неї покладається найбільша відповідальність.

У шостому параграфі під назвою «Ідуть на нас!» Т. Галущинський аналізує ту ідеологічну роботу, яку ведуть поміж власного і закордонного населення речники марксизму. Насамперед, як уже було зазначено вище, можна було спостерігати повний інформаційний вакуум стосовно будь-яких нових надходжень із за кордону. Така сама ситуація мала місце і в зворотньому напрямку. Якщо хтось відвідував терени Радянського Союзу, його позбавляли можливості мати хоч якийсь вплив на корінне населення. Але «...самі безлично ведуть руйніницьку пропаганду по краях та державах майже цілого світа. Розкидають сотками тисяч свої книжки, видають по всіх усядах цілий ряд дозволених і недозволених часописів, кольпартують масово всякі відозви (большевицька бібула), висилають і на місцях наймають агітаторів, засновують явні і тайні організації, – а все те в тій цілі, щоб большевизмом затроїти душу народу...» [2, с. 33].

За переконанням Т. Галущинського, саме таким чином планувався ґрунт для подальшої всесвітньої революції. Усі верстви населення були під пильним більшовицьким наглядом. А інтелігенції, як основному носієві культурно-ментальних засад самоідентифікації будь-якої нації, приділена особлива увага. Тут дослідник з сумом констатує, що певну частину інтелігенції було банально куплено, інших заманили можливістю працювати і хоча б якимось чином творити (звичайно в чітких межах «істинної» марксистсько-ленінської ідеології), когось підкупили різноманітними титулами та посадами, хтось повірив обіцянкам щодо мовного питання та закликав до «українізації».

Вагоме місце в популяризації більшовицької ідеології займала ідеологічно налаштована преса. Т. Галущинський пише: «Насамперед – чотири журнали: 1) «Нові шляхи», 2) «Культура», 3) «Вікна» і 4) «Сяйво». Се цілий фронт тяжкої большевицької артилерії, котрий бомбардує затроєними газовими гранатами своїх аргументів наших дезорієнтованих Галичан – від найстарших до наймолодших... За лінією журналів іде

друга большевицька лінія – газет: 1) «Сельроб», 2) «Наше Слово», 3) «Рада», 4) «Праця», 5) «Сила» [2, с. 35]. Основною метою перелічених вище видань було доведення своєї ідеології до «умів» саме підростаючого покоління. Працюючи на перспективу, речники радянської ідеології мали на меті підготувати ґрунтовну площину для популяризації своєї ідеології в майбутньому. Звертаючись головно до вихідців із робітників та селян, ідеологи марксизму насамперед прагнули викоринити будь-які прояви пошанування авторитетів загалом, та релігійності зокрема. Існували також окремі видання, які були розраховані виключно на молодь. У них нав'язувався матеріалістичний світогляд, який проголошувався єдино істинним, на відміну від «примарного» ідеалістичного. «Так отже наша західно-українська молодь, – висновує Т. Галущинський, – робітнича, селянська й інтелігентна немов здана на ласку комуністичних та комунізуючих течій. А тому здана на ласку, бо з нашого боку в тім напрямі майже нічого не робиться. Очевидно тут і там, як це бачимо з дописів, працюють, подекуди навіть з гарним успіхом, Марійські Дружини Молоді» [2, с. 38].

Наступний параграф праці мислителя носить доволі радикальну назву «Як боронитися». Найперше на що звертає увагу дослідник це те, що слід на усіх ділянках цього протистояння демонструвати рішучий опір комуністичній експансії, а не займатися лише теоретизуванням та моралізаторством. На практиці це повинно втілюватися в нівелюванні друкованого слова, адже саме воно має найперший (в даному випадку деструктивний) вплив на формування світогляду української молоді. Далі усіма способами перешкодити проникненню більшовиків до керівних органів різноманітних просвітніх установ. Також слід уникати розмов щодо протистояння між різними верствами населення, адже такі розмови в подальшому можуть переростати у внутрішні конфлікти, що аж ніяк не сприяє зміцненню та консолідації нації. Єдина ціль такого роду диспутів, це внесення деструктивних елементів, з метою послаблення опірності нації.

У цьому контексті Т. Галущинський зазначає, що цілком природними є бажання тієї чи іншої верстви захищати та відстоювати свої інтереси, але це повинно відбуватися не за рахунок утискання інших, а тим більше не за рахунок внутрішнього розбрату в межах усїєї спільноти загалом. «Суспільство, – пише дослідник, – се організм, а не купа піску чи каміння. В організмі всі члени повинні розвиватися і удосконалюватися в міру їх вартости й потреби, та ніколи зі шкодою або знищенням другого члена. Годі так ратувати ногу чи руку, щоб стратити голову, бо як голови не буде тоді не потрібна ні нога, ні рука» [2, с. 42].

Т. Галущинський зазначає, що з одного боку релігія виступає одним із наймогутніших консолідуючих факторів на шляху перетворення членів спільноти в націю, а з іншого – у світлі тих подій, які мали місце на західноукраїнських землях в 20–30-х роках ХХ століття, вона повинна бути головним дієвим механізмом який би допоміг не допустити насадження ідей соціалізму в Західній Україні. Саме тому українцям потрібно усвідомити ту страшну небезпеку, яка їх підстерігає і спромогтися дати рішучий опір. А для того потрібно зібрати усю силу віри, бути справжнім християнином, не лише цінувати віру як щось теоретичне, а на практиці охороняти як її саму, так і охоронятися за допомогою неї. На переконання Т. Галущинського усі площини нашого життя (родина, місто, нація) слід підкорити стрижневій ідеї – ідеї християнського спасіння. В такі часі не потрібно забувати про наше походження та вирашні складові нашої української ментальності.

Підкреслюючи важливість друкованого слова Т. Галущинський у цьому контексті пише: «До переведення сеї великої боротьби з большевизмом та іншими руйнівними струями, до скріплення католицького духа і духа св. Церкви, до закріплення і побіди Христового Царства в нашій народі найкраща зброя – то католицька преса. Без поширення і закріплення католицької преси неможливо навіть думати про успішну оборону. І як завзято та послідовно треба нам поборювати большевицькі часописи, так ще завзятійше мусимо поширювати католицьку пресу» [2, с. 43].

Висновки. Роблячи висновок, насамперед потрібно наголосити, що будучи ґрунтовно обізнаними з передовими західноєвропейськими науковими течіями представники української християнської філософії, зокрема Т. Галущинський, перенесли ці знання на сучасний їм український ґрунт. Також слід зазначити, що виступаючи представниками християнської церкви і науковцями одночасно, вони намагалися у своїх дослідженнях прийти до «спільного знаменника» який би не суперечив ані догмам релігії, ані науковій логіці. Але поза тим в їх працях можна помітити усе ж таки тяжіння не до раціональних (у нашому випадку мова про постулати марксистської філософії), а до позараціональних (духовних) чинників людського пізнання та світоорієнтування загалом.

Література

1. Олексюк М. Боротьба філософських течій на західноукраїнських землях у 20–30-х роках ХХ ст. Львів, 1970. 299 с.
2. Галущинський Т. Царство сатани наступає на нас! Станіславів-Львів, 1930. 45 с.

Анотація

Козій І. В. Тит Галущинський про роль християнської філософії у формуванні основних засад української ментальності початку ХХ століття. – Стаття.

У статті аналізуються ключові погляди українського християнського філософа Т. Галущинського крізь призму його відношення до проблеми боротьби стрижневих засад християнства з основоположними постулатами радянської ідеології початку ХХ ст. Окреслена проблематика цікава насамперед тим, що зважаючи на більшу (в плані творчої реалізації особистості) свободу мислителів тогочасної Західної України, думки та ідеї багатьох представників католицької церкви вирізнялися оригінальністю та незалежністю мислення. Тому доречним буде більш детально проаналізувати їх філософські погляди, адже подібний крок однозначно допоможе збагатити та урізноманітнити доробок вітчизняної філософії початку ХХ ст. Відтак, для отримання максимально об'єктивної картини тих подій які мали місце в тогочасній Україні, ми ознайомилися з позицією одного з доволі яскравих представників західноукраїнської християнської філософії – Т. Галущинського.

Досліджуючи задекларовану проблематику у сьогоденні ми однозначно констатуємо присутність у репрезентантів західноукраїнської християнської філософії низку раціональних ідей. Подібний факт свідчить про те, що вони як представники української інтелектуальної інтелігенції миттєво реагували на ту загрозу яка нависла над українським народом з боку популяризаторів радянської ідеології. А якщо у цьому контексті згадати, що стрижневими складовими національного характеру та національної ментальності українців є незалежність, правдолюбство, емоційність, сентиментальність, висока моральність, відчуття прекрасного, релігійність тощо стане зрозуміло, що саме на таких позараціональних чинниках зосереджували свою увагу представники вітчизняної релігійної філософії, адже українська філософська традиція доволі рідко виказувала особливі симпатії до чітких раціональних систем, особливо коли у них простежувалися тоталітарні складові.

Ключові слова: християнська філософія, доктрина, світогляд, матеріалізм, ідеалізм, нація, менталітет.

Summary

Kozii I. V. Tyt Halushchynskiy on the role of Christian philosophy in the formation of basic principles of the Ukrainian mentality of the early 20th century. – Article.

The article analyzes the key views of the Ukrainian Christian philosopher T. Halushchynskiy through the prism of his attitude to the problem of the struggle of the core principles of Christianity with the fundamental postulates of the Soviet ideology of the early 20th century. The outlined issues are interesting first of all because due to the greater (in terms of the creative realization of personality) freedom of thinkers of Western Ukraine the thoughts and ideas of many members of the Catholic Church stood out for being original and independent. Therefore, it will be appropriate to analyze in more detail their philosophical views, because such a step will help to enrich and diversify the achievements of domestic

philosophy of the early 20th century. Therefore, to get the most objective picture of the events that took place in Ukraine at that time the authors got acquainted with the position of one of the most prominent representatives of the Western Ukrainian Christian philosophy T. Halushchynskyi.

Examining the declared issues today, the presence of some rational ideas of the representatives of the Western Ukrainian Christian philosophy can unequivocally be stated. Such a fact indicates that they, as representatives of the Ukrainian intellectual intelligentsia, reacted immediately to the threat looming over the Ukrainian people from the popularizers of Soviet ideology. And if to

mention in this context the fact that the core components of the national character and national mentality of Ukrainians include independence, truthfulness, emotionality, sentimentality, high morality, the sense of beauty, religiosity, etc., it becomes clear that the representatives of the national-religious philosophy focused their attention on such non-rational factors. After all, the Ukrainian philosophical tradition seldom showed special sympathy for clear rational systems, especially when totalitarian components were traced in them.

Key words: Christian philosophy, doctrine, worldview, materialism, idealism, nation, mentality.